

MUNI
MED

Paměť a její poruchy

Tomáš Kašpárek

Výstupy z učení

- Student získá schopnost vysvětlit, jakým způsobem psychické i farmakologické faktory ovlivňující vznik a vybavení vzpomínky
- Student se naučí klinicky vyšetřit paměť
- Student se naučí popsat základní klinicky významné poruchy paměti.
- Student se naučí vysvětlit koncept psychogenní poruchy paměti

Obsah přednášky

- Epizodická paměť z klinického pohledu
  - Faktory ovlivňující vznik a výbavnost vzpomínky – důsledky pro psychopatologii
  - Vyšetření paměti

- Klinicky významné poruchy paměti
  - Kvantitativní: organická a psychogenní amnézie, hypermnézie
  - Kvalitativní: konfabulace

- Chyby paměti

Explicitní (deklarativní) paměť

- klinicky relevantní
- Epizodická**: čas, místo, obsah události
- Sémantická**: fakta

- Dělení dle časového hlediska a související proces
  - bezprostřední** (sekundy)
  - krátkodobá** (minuty, dny) - vstřípivost
  - dlouhodobá** (???) – úchovnost, výbavnost

Recepce (vštipivost)

- Vznik a konsolidace paměťové stopy
  - Neuroplasticita – funkční změny účinnosti synapsí (LTP, LDP...) a následná tvorba nových spojů (morfologický korelát paměti)
  - Farmakologie: CAVE anti-NMDA, anti-GABA, anti-AC...

- Psychologické faktory vzniku vzpomínky: její přesnost souvisí s „jasností vjemu“
  - vigilita, lucidita vědomí
  - pozornost – čím větší pozornost věnovaná vjemu, tím přesnější zapamatování

  - afekt – zvýší zájem o vjem, avšak zkreslí ho; vjem je snadněji zapamatován, vzpomínka je však nepřesná
  - *opakování – zvýší šanci něco si vštipit; efektivnější, pokud opakování v delších časových intervalech*

Reprodukce (výbavnost)

- **Vlastnosti vybavené vzpomínky: prostor pro chyby**
  - pocit **výbavy** (rozpomenutí - jde o vzpomínku, ne o aktivní produkt myšlení)
  - pocit **jistoty** („jsem si jistý, že to tak bylo“ – přesnost obsahu vzpomínky; výrazné osobnostní vlivy)
  - **časová a situační lokalizace** (pořadovost - kdy a za jakých okolností vznikla)

Vyšetření paměti

klinické

- bezprostřední (vštipivost): okamžité opakování řady čísel (norma 6 dopředu, 3 zpět)
- krátkodobá (vštipivost, výbavnost): oddálené opakování řady slov, události z bezprostřední minulosti
- dlouhodobá (výbavnost, retence): informace z minulosti (anamnestická data), všeobecně známá data (prezident...)

psychologické testy

- MMSE, Wechsler Memory Scale**
- specifické testy na pracovní paměť

Amnéze

□ Dle etiologie: organická, psychogenní

□ Organická

- poruchy vědomí, farmakogenní, funkční, či strukturální poruchy klíčových oblastí CNS
- Palimpsest - intoxikace
- Korsakovský (diencefalický) syndrom – amnézie s konfabulacemi

□ Psychogenní

- Trauma, vysoké emoční vypětí, stres
  - Ostrůvkovitá, selektivní
  - Disociace vědomého přístupu k obsahu (není v dosahu) a emoční reakce (prožívání emoce a reakcí na ni – regulační mechanismy emocí; nesrozumitelné)
  - Obtíže pro integraci (vyrovnání se) traumatických zážitků (v PT)
- Hypomnézie – klinicky významné narušení vstřípivosti a výbavnosti

Hypermnézie

- patol. zvýšení určité složky paměti na úkor složek jiných
  - Zvýšení výbavnosti, jasnosti, pocitu jistoty na úkor přesnosti: **mánie**
  - Neprobíhá „vyhasínání paměťové stopy“ – emoční složky: **posttraumatická stresová porucha**

Klinicky významné kvalitativní poruchy

konfabulace

- „Vyplnění anterográdní amnézie“
- Vždy nový obsah pro poruchy vštípivosti
- Nevědomý děj a momentální přesvědčení o pravdivosti obsahu
- Odliš od lži
- Typické pro Korsakovský amnestický syndrom

pseudologia phantastica

- Záměna „fantazie za skutečnost“ – ztráta schopnosti rozlišit vzpomínky na reálné události od „vysněných“ zážitků
- „sekundární zisky“

Kvalitativní poruchy – „chyby“ paměti

Nejsou známkou duševní poruchy

- **kryptomnézie** – chybění pocitu výbavy vzpomínky (vzpomínka je považovaná za aktuální originální nápad)
- **ekmnézie** – špatná časová lokalizace
- **paramnézie** – porucha přesnosti, jistoty („jednotící, reduplikující“)
- **vzpomínkový klam** – situační lokalizace („četba za zážitek“)
- **halucinace paměti** – situační lokalizace (pamatuji si svou představu, mám ji ale za skutečnou, tj. že jsem ji prožil)
- **iluze paměti** – illusion du deja vu
- **pseudoreminiscence** – (běžné „doplnění vzpomínky“)

Take home message

- Epizodická paměť a její poruchy jsou klinicky významné. Její vyšetření je součástí základního psychiatrického vyšetření.
- Existují biologické i psychologické příčiny narušení jednotlivých složek paměti.
- Klinicky nejvýznamnější kvantitativní poruchy jsou amnézie (vč. psychogenní amnézie), hypomnézie a hypermnézie.
- Klinicky nejvýznamnější kvalitativní poruchy jsou konfabulace.

MUNI
MED